

9 april 2023, Pasen, Maranathakerk Den Haag

1e Schriftlezing: Exodus 14: 9-14

2 Schriftlezing: Johannes 20: 1-18

Gemeente van Christus,

Mijn moeder is mijn naam vergeten
Mijn kind weet nog niet hoe ik heet
Hoe moet ik mij geborgen weten?

Zo begint het gedicht van Neeltje Maria Min¹ wat dit jaar op de paaskaart stond. Over de geborgenheid van het bij name gekend en genoemd worden, gaat het gedicht.

noem mij, bevestig mijn bestaan,
laat mijn naam zijn als een keten.
noem mij, noem mij, spreek mij aan,
o, noem mij bij mijn diepste naam.

voor wie ik liefheb, wil ik heten.

Je naam maakt je aanspreekbaar voor anderen, maar het is veel meer dan dat. Het bevestigt wie je bent, als uniek persoon. Het benoemt iets van je eigenheid. Als je vernoemd bent, zet dat je in een familietraditie, waarmee jouw bestaan in een groter geheel wordt geplaatst van generaties die gaan en die komen. Je naam heeft daarmee ook iets kostbaars voor een mens. Het is dan ook niet voor niets dat wanneer de ene mens de andere mens wil ontmenselijken, degene allereerst de naam van die andere mens afneemt. Dat was de eerste stap die mensen doorliepen wanneer ze in de Tweede Wereldoorlog in een concentratiekamp terecht kwamen. Hun naam werd hun afgenomen, in plaats daarvan werd er een nummer op hun arm getatoeëerd en werd hun hoofd kaal geschoren. Dat wat degene kenmerkte als uniek persoon, dat werd hun afgenomen, dat werd uitgewist. De mens werd een nummer en de impliciete boodschap daarvan was: jij bestaat niet meer, je bent geen mens meer. En daar werd vervolgens ook naar gehandeld. Waar geen namen meer klinken, daar verdwijnt de humaniteit.

Zo gaat het in de geschiedenis van de mensheid keer op keer fout wanneer mensen elkaar op afstand plaatsen, elkaar niet meer in de ogen kijken, een karikatuur van de ander maken. Het gebeurt bij oorlogen in de wereldgeschiedenis, maar het ligt voortdurend op de loer in ons leven. Het ligt ook op de loer in ons samenleven met elkaar, en in de rol die instanties en de overheid daarin spelen. De toeslagenaffaire heeft laten zien wat gevaar is wanneer er geen oog meer is voor de mensen achter de cijfers en bsn-nummers. Mensen dreigen in de knel te komen wanneer hun unieke situatie en verhaal verloren gaat in het systeem.

---

¹ Afkomstig uit de bundel Voor wie ik liefheb wil ik heten (Uitgeverij Bert Bakker, 1966).

De Bijbel is een boek waar mensen voortdurend bij hun naam genoemd worden. De Bijbel is een boek vol namen, het gaat in de Bijbel altijd over concrete mensen die bij hun naam worden genoemd, over mensen die zich door God bij name gekend weten. Dat klinkt zelfs door in de Naam waarmee God de vader Zich in de Bijbel bekend maakt: Hij noemt Zichzelf in de Bijbel de God van Abraham, Izaak en Jacob. De God van de Bijbel is een God die Zijn eigen naam verbindt aan de namen van mensen.

Zo wordt ook Maria in de Evangelielezing van vanochtend bij haar naam genoemd. En daarmee verandert alles in haar leven. Ze huilde bij het graf van Jezus. In totale eenzaamheid en verlatenheid staat zij daar. Het graf was leeg en ze wisten niet waar ze Jezus lichaam neergelegd hadden. Ook dat nog; eerst het peilloze verdriet om Zijn dood, nu lijkt ook nog Zijn lichaam ontvreemd te zijn.

Johannes schetst het tafereel in een tuin en dat is niet zonder betekenis. Een tuin is in de Bijbel een plaats waar de mens kan leven. Een tuin is in de Bijbel wat anders dan natuur. Natuur staat in de Bijbel voor datgene wat de mens bedreigt. Natuur refereert in de Bijbel aan leeuwen en beren die zomaar letterlijk op je weg kunnen komen. Het refereert aan misoogsten en hongersnoden die voortdurend op de loer lagen door gebrek aan regen of sprinkhanenplagen; epidemieën konden zomaar uitbreken. Natuur is in de Bijbel vijandig en spijkerhard: het is eten of gegeten worden. Het is chaos, de chaos die in Genesis 1 juist bedwongen was opdat er een plaats ontstond waar een mens kan leven. De tuin is in de Bijbel bij uitstek het beeld van die leefbare plaats, geschapen ten gunste van de mens. Schepping is in de bijbel niet hetzelfde als natuur. In de natuur heerst de wet van het recht van de sterkste. Het geheim van de schepping wordt uitgedrukt in het beeld van de op orde gebrachte tuin, waar een mens zijn medemens kan ontmoeten, samen kan zijn met andere mensen, met geliefden.

Wij hebben ook zo'n mooie tuin, onze mooie binnentuin hier in de Maranathakerk. De groen-commissie heeft daar allerlei mooie planten gepland en ook een druif en een mispel en doen hun uiterste best om het te onderhouden, zodat het een tuin is waar het straks goed toeven is. Zo wordt er in de bijbel over de schepping gesproken; over een tuin die op orde gebracht wordt en onderhouden wordt, zodat het een plek is waar het goed is om te zijn.

Maar voor Maria is die tuin onvindbaar geworden. Voor haar overheerst de chaos. Voor haar is de tuin een kerkhof geworden, een plek eenzaamheid en gemis, een plaats waar je niet aan het leven toekomt. En dan klinkt daar haar naam. En daarmee vindt er een grote ommekeer plaats in haar leven. Ze wordt het leven weer ingeroepen. Maria wordt net als Lazarus bij haar naam geroepen en uit het doodsland uitgeleid, weggeroepen uit haar nacht. Ze dacht dat het de tuinman was, zo lezen we, maar met het horen van haar naam herkent zij de Opgestane Christus; Hij leeft! Hij is de Opgestane! Hier breekt het licht door de aarde en steen heen. Hier licht het visioen van de tuin op, hier wordt het kerkhof weer tot een bloeiende tuin. Het is het geheim van Pasen...

Dat is waar wij vandaag bij worden bepaald. Ook onze naam wordt geroepen temidden van dat verlaten kerkhof. Ook wij zijn door het doodswater van de doop gehaald, dat hebben we ons vanochtend in deze kerk nog te binnengebracht tijdens de doopgedachtenis in de Paaswake. En niet alleen wij zijn door het doodswater van de doop heengehaald, maar ook de namen van hen die wij zo missen moeten, ook daarvan belijden we dat ze zijn bewaard in de trouw van de levende God. En misschien mag het zo zijn dat wanneer wij bij de graven staan van onze geliefden, wij herinnerd worden aan die Tuinman die ons en de onzen tot leven roept.

Zo is het volk Israël ooit ook door het doodswater gehaald. Maar dat betekent niet dat het volk de machten van dat doodswater nooit meer terug zou zien. In Exodus 14 lezen we dat de soldaten van de Farao het volk achtervolgen. Het is een iconisch beeld: het volk heeft de zee voor zich en de aanstormende legers van de Farao in de rug. Menselijkerwijs denk je dan: dit was het dus, het is over, einde oefening, we gaan ten onder. Het zorgt voor gemor. Hadden we dan niet beter in Egypte kunnen blijven, in plaats van hier te sterven. Het is ook een iconisch beeld omdat ook wij in zekere zin na Pasen met lege handen blijven staan. We staan allemaal vroeg of laat bij het graf van een geliefde. Vroeg of laat leren we allemaal de stilte en verlatenheid van het kerkhof kennen.

En toch is vanuit Bijbels perspectief dit niet het laatste wat over ons leven gezegd kan worden. De situatie van het volk Israël leek uitzichtloos. Maar Mozes zegt: 'Wees niet bang, wacht rustig af. Dan zult u zien hoe de HEER vandaag voor u de overwinning behaalt.' En daar waar letterlijk geen weg leek te zijn, opent de Heer een weg die het volk kan gaan. En zo opent de Heer ook op de Paasochtend een weg waar geen weg leek te zijn, een weg ten leven. Een weg die ons mag vergezellen in het leven. De Heer is waarlijk opgestaan! Niet ten dode opgeschreven zijn wij, maar ten leven geroepen.

Die Paaswoorden, dat perspectief van Pasen, die woorden van hoop en opstanding, mogen ons vergezellen op onze levensweg. Ze mogen juist ook klinken wanneer wij op onze weg door de dalen van het leven gaan. Wij geen begaanbare weg voor ons zien, wij niet weten hoe het verder moet. Wanneer de tuin van het leven voor ons een woestijn geworden is, de chaos in ons leven de kop opsteekt. Dan mag vanuit de Bijbel het visioen van Pasen in ons klinken. Dat wij, ook wij, bij onze naam geroepen worden. Ten leven geroepen worden. Door Hem die ons bij name kent. Die met de woorden van Psalm 139 ons al vanaf ons prilleste begin aanschouwde en ons kende en doorgrondde.

Met die wetenschap, die als een zaadje in ons geplant, is de aarde ten diepste nooit een onbegaanbare en onleefbare woestijn, maar een plaats ten leven. Omdat wij ten leven geroepen zijn, en ten diepste gekend en geliefd zijn. Dat mag ons dragen en tot troost zijn, dat mogen we ons steeds weer te binnen brengen, in de pieken en dalen van het leven. Dat is Pasen. We zijn ten leven geroepen, door Hem in wie wij gekend zijn, die ook ons bij onze naam noemt.

Ja, voordat ik aan het licht ben gekomen

was Jij met mij vertrouwd,
heb Jij mij al gebouwd
en mijn naam op je lippen genomen.

In de mond, die nog amper kon spreken
is de toon al gezet,
is het lied al gelegd
dat voorgoed door de stilte kan breken².

Amen

---

² Lied 780: vers 3 en 4 uit het Liedboek; zingen en bidden in huis en kerk (2013)